

Agencija za odgoj i obrazovanje
Mali Lošinj, 15.-17. listopada 2014.

IZAZOVI OBRAZOVANJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Ivona Salaj, savjetnica
Ured pravobranitelja za djecu

www.dijete.hr

DJEČJA PRAVA

Pravo nije nešto što je poželjno da se dogodi ili nešto što se treba dogoditi.

Izjava o pravu je tvrdnja koja zahtijeva odgovor!

UNIVERZALNA

NEOTUĐIVA

NEDJELJIVA

PRAVA DJECE

UNIVERZALNA

Dječja prava su univerzalna, odnose se na svu djecu.

NEOTUĐIVA

Dječja prava su neotuđiva, ne mogu se uzeti niti dati drugome.

NEDJELJIVA

Sva prava imaju jednak status i čine jednu međusobno cjelinu.

"Imam pravo biti drugačiji od drugih jer je glupo kad su svi isti."

KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA

L Konvencija prepoznaje ljudsko dostojanstvo svakog djeteta i nužnost osiguravanja dobrobiti i cjelovitog razvoja, potičući sudjelovanje djece u donošenju odluka koje ih se tiču.

1.

Jedina pobraja te osigurava sva prava djece..

SVEOBUH VATNA

2.

Primjenjuje se na svu djecu, u svim situacijama.

UNIVERZALNA

3.

Postavlja zahtjeve i pred vlade sa slabijim izvorima.

BEZUVJETNA

4.

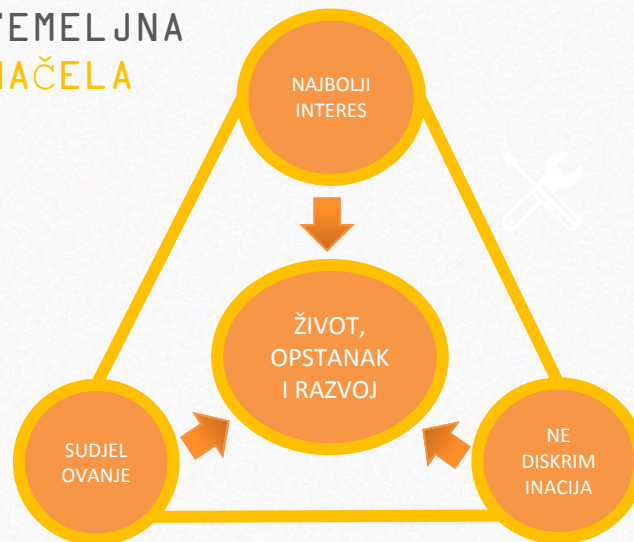
Dječja prava su nedjeljiva, ovisna i jednako važna..

HOLISTIČKA

"Imam pravo tražiti pomoć jer ima vremena kada te zlostavljaju drugi."

TEMELJNA NAČELA

NAJBOLJI INTERES DJETETA

Utjecaj svake odluke mora biti vrednovan na način osiguranja najboljeg interesa djeteta.

ŽIVOT, OPSTANAK I RAZVOJ

Država je dužna stvoriti uvjete za razvoj svakog djeteta do njegovog maksimuma.

SUDJELOVANJE

Stvoriti uvjete za izražavanje mišljenja, utjecanje na donošenje odluka koje ih se tiču, stvaranje promjena.

NEDISKRIMINACIJA

Smanjivanje diskriminacije u tri glavna područja: prema pojedinom djetetu; prema posebnoj skupini djece; prema svojoj djeci..

„Imam pravo na odmor jer stariji koji su psihički i fizički snažniji od nas imaju pravo na odmor.“

PRAVA DJECE

Prava
PREŽIVLJAVANJ

Pravo na život, pravo na odgovarajući životni standard, pravo na prehranu, pravo na smještaj, pravo na zdravstvenu pomoć.

RAZVOJNA
prava

Pravo na obrazovanje, pravo na igru, pravo na slobodno vrijeme, pravo na kulturne aktivnosti, pravo na informiranje, pravo na slobodu misli i izražavanja.

ZAŠTITNA
prava

Pravo na zaštitu od zlorabe, zapostavljanja i izrabljivanja, na zabranu dječjeg rada, zaštitu od droga, alkohola, duhana, na zaštitu ranjivih skupina djece.

Prava
SUDJELOVANJA

Pravo na slobodno izražavanje svojih misli i pravo na udruživanje.

„Smiješ izraziti svoje mišljenje jer možda baš tvoja ideja riješi problem.“

KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA

Članak 23.

Države stranke priznaju da dijete s teškoćama u duševnom ili tjelesnom razvoju treba uživati potpun i dostojan život u uvjetima koji potvrđuju njegovo dostojanstvo, promiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno sudjelovanje u zajednici.

Države stranke priznaju djetetu s teškoćama u razvoju pravo na posebnu skrb te će, ovisno o svojim raspoloživim sredstvima, poticati i osiguravati svakom takvom djetetu kao i onima koji su odgovorni za njegovu skrb, pomoć koju zatraže i koja je primjerena stanju djeteta i okolnostima u kojima žive njegovi roditelji ili drugi koji skrbe za njega.

Priznajući da dijete s teškoćama u razvoju ima posebne potrebe, pružanje pomoći prema stavku 2. ovoga članka bit će besplatno kad god je to moguće, uz uvažavanje materijalnih mogućnosti djetetovih roditelja ili drugih osoba koje o njemu skrbe, te će biti osmišljeno tako da djetetu s teškoćama u razvoju osigura djelotvoran pristup obrazovanju, strukovnoj izobrazbi, zdravstvenim i rehabilitacijskim uslugama, pripremi za zapošljavanje i mogućnostima razonode, na način koji mu omogućuje puno uključivanje u zajednicu i osobni razvoj, uključujući njegov kulturni i duhovni napredak.

ŠTO RADI PRAVOBRANITELJICA ZA DJECU

Uvažavanja mišljenja i stavova djece

obavještava i savjetuje djecu o načinu ostvarivanja zaštite njihovih prava i interesa

suraduje s djecom

inicira i sudjeluje u javnim aktivnostima usmjerenim na poboljšanje položaja djece

predlaže mjere za ostvarivanje većeg utjecaja djece u društvu

Zaštita djece čija su prava ugrožena

prati pojedinačne povrede prava

traži izvješća

daje preporuke, mišljenja i upozorenja

suraduje s tijelima koja nadziru rad javnih ustanova

prijavljuje zlostavljanje i zanemarivanje djece

Širenje znanja o pravima djeteta

promovira prava djece

obilazi institucije u kojima borave djeca

zalaže se za zaštitu i promicanje prava i interesa ranjivih skupina djece

Sveobuhvatna zaštita djece

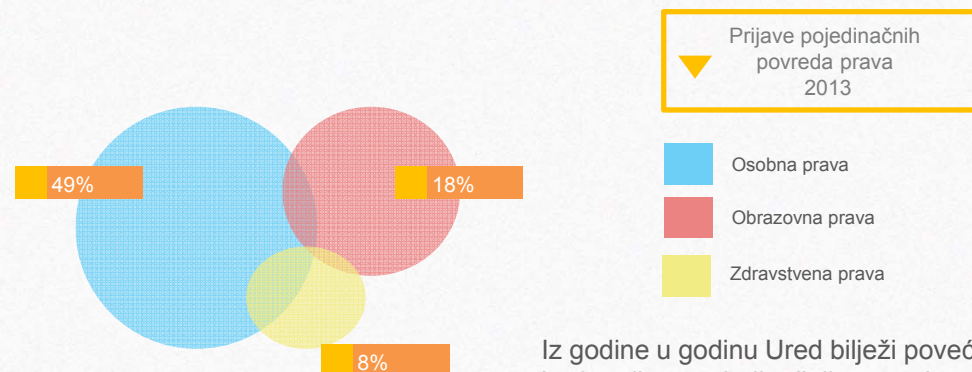
predlaže poduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i promicanja prava i interesa djece

sudjeluje u postupku izmjena i donošenja propisa

inicira izmjene ili donošenje zakona, propisa protokola...

STATISTIKA

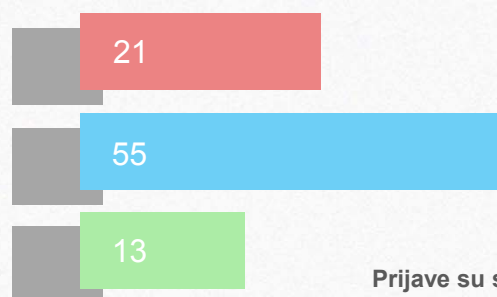
Iz godine u godinu Ured bilježi povećanje broja prijava pojedinačnih povreda prava.

Broj prijava **povreda obrazovnih prava** u 2013. godini, u odnosu na 2012. godinu, **povećao se za 61%.**

„Imam pravo na igru jer je pravo Hrvatske da se svako dijete mora igrati.”

STATISTIKA

Prijave pojedinačnih
povreda prava djece s TUR
u sustavu odgoja i
obrazovanja
2013

Prijave su se najčešće odnosile na:

- ❖ dostupnost odgoja i obrazovanja
- ❖ primjereni oblik školovanja
- ❖ podrška (pomagači/pomoćnici u nastavi)
- ❖ neprofesionalno ponašanje profesora
- ❖ nasilje (vršnjačko, od strane profesora)
- ❖ međusobni odnosi roditelja i djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova
- ❖ upis u srednju školu

Najčešće
povrede prava

SUSTAV
PREDŠKOLSKOG
ODGOJA I
OBRAZOVANJA

- nemogućnost upisa djeteta u vrtić
- ograničavanje ili skraćivanje boravka u vrtićima
- nemogućnost ostvarivanja podrške za dijete (pomagača/asistenta)
- neujednačena praksa u različitim županijama
- nemogućnost zapošljavanja cjelovitog stručnog tima (nedostatna stručna podrška odgojiteljima)
- nedostatne kompetencije odgojitelja za rad s djecom s TUR
- negativni stavovi odgojitelja prema djeci s TUR
- djeca s TUR najčešće su uključena u poludnevne programe (u trajanju od 2 do 4 sata)
- djeca s TUR često ne sudjeluju u aktivnostima poput izleta, odlazaka u kino/kazalište/muzej, školu plivanja ili klizanja te višednevne programe odgoja i obrazovanja (ekskurzije, terenska nastava, škola u prirodi)

POTREBE

- pripremiti okruženje za dolazak djeteta s TUR (optimalno vrijeme za pripremu vrtića je već po završetku upisnog roka, prilikom saznanja o zahtjevima za upis djece s TUR)
- veća ulaganja lokalnih zajednica u razvoj inkluzivne odgojno-obrazovne prakse
- osigurati dodatnu edukaciju odgojitelja
- osigurati odgovarajuću stručnu podršku odgojiteljima putem stručnih suradnika u vrtiću i pomagača za djecu s TUR

Za provođenje kvalitetnog odgojno-obrazovnog rada s djecom s TUR odgojitelj treba posjedovati višu razinu profesionalnih kompetencija te se treba i kontinuirano stručno usavršavati.

Najčešće povrede prava

SUSTAV OSNOVNOŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

- nemoć MZOS-a da zakonski regulira podršku pomoćnika u nastavi (Pravilnik 1991.)
- nedostatna sredstva iz državnog proračuna za osiguravanje kontinuirane podrške pomagača u nastavi
- arhitektonska neprilagođenost škola
- škole su nedovoljno opremljene suvremenim nastavnim sredstvima te adaptivnom i asistivnom tehnologijom potrebnom u radu učenicima s TUR
- prostorna prekapacitiranost i velik broj učenika u razredu
- svi učenici koji se školuju po primjerenom programu školovanja nemaju izrađene individualizirane odgojno-obrazovne programe (IOOP) ili se IOOP-i ne temelje na procjeni sposobnosti, interesa i potreba učenika s TUR

SUSTAV OSNOVNOŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Najčešće
povrede prava

- škole nemaju izrađene planove intervencije za promjenu nepoželjnih oblika ponašanja učenika s TUR
- neprovođenje primjerenih programa školovanja (individualizirani odgojno-obrazovne programi)
- ne-suradnja roditelja i škole
- isključivanje učenika s TUR iz poludnevničkih, jednodnevničkih i višednevničkih odgojno-obrazovnih aktivnosti (izleti, ekskurzije, terenska nastava, škola u prirodi, odlasci u kino, kazalište, galerije i dr.) te školskih predstava

**Zabrinjava činjenica da hrvatski odgojno-
obrazovni sustav
ne može osigurati ostvarivanje prava na
primjereni odgoj i obrazovanje
za svako dijete s TUR.**

POTREBE

- promjena organizacije rada škola s posebnim naglaskom na promjene u organizaciji nastave i učenja
- usmjerenost školske prakse na postavljanje novih zadataka, metoda i oblika rada, pri čemu se uvažavaju individualne mogućnosti učenika
- kvalitetna odgojno-obrazovna inkluzivna praksa mora biti dobro osmišljena i isplanirana, promičući multikulturalnost i toleranciju, za dobrobit sve djece
- izgradnja kvalitetnog odnosa između učenika, roditelja i odgojno-obrazovnih radnika
- donošenje novog provedbenog akta o obrazovanju djece s TUR (Pravilnik)
- osiguravanje kontinuirane podrške pomagača u nastavi od strane države

Podrška za inkluzivnu praksu ne bi se trebala odnositi samo na individualnu podršku djetetu s TUR već se nužno usmjeriti na izgradnju cjelokupnog podržavajućeg okruženja.

Najčešće povrede prava

SUSTAV SREDNJOŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

- preslikavanje povreda prava učenika s TUR iz osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja
- odabir srednjoškolskog obrazovanja predstavlja veliku odluku u djetetovom životu -> djeca i mladi s TUR pasivni su primatelji obrazovnih usluga koje nisu uvijek njihov izbor, već izbor njihovih roditelja
- nedovoljno uvažavanje korisničke perspektive
- sustav procjene učenikovih sposobnosti, mogućnosti i motivacije putem Hrvatskog zavoda za zapošljavanje
- upis u srednju školu

POTREBE

- percepcija učenika s TUR kao dionika u obrazovanju koji mogu imati različite potrebe i očekivanja
- stvaranje uvjeta za veću razinu participiranja učenika s TUR (npr. tisak publikacija koje se odnose na uvjete upisa u srednju školu, ponudu srednjoškolskih programa, objašnjenje elektroničkih upisa te sličnih sadržaja i na prilagođenom tisku)
- potrebno je učenicima s TUR omogućiti vrednovanje kvalitete obrazovnih usluga škole (važnost utjecaja samih korisnika na kvalitetu usluga)
- bolje strategije škole za osiguravanje potrebnih resursa kako bi mogle reagirati i zadovoljiti potrebe svojih učenika (izbor programa, način izvođenja, oprema, odnos zaposlenika, sustav podrške i drugo)

ZAKLJUČAK

Potrebno je zakonski regulirati i osigurati kontinuitet podrške za djecu s TUR.

Budući da to još nije regulirano, dodatna ulaganja u stručna usavršavanja odgojitelja i odgojno-obrazovnih radnika postaju još važnija kako bi znali odgovoriti na njihove najrazličitije potrebe.

Inkluzija kao aktivna participacija djece s TUR u društvu podrazumijeva rušenje **predrasuda** o djeci s TUR, kvalitetnu i pravovremenu **edukaciju** odgojno-obrazovnih radnika, omogućavanje stručne pomoći, uvođenje **stručnih timova** u vrtiće i škole, individualizacija nastave, izrada planova i programa za djecu s TUR, kontinuirano **praćenje i vrednovanje djetetovog napretka**, primjena adaptivne i asistivne tehnologije, **priprema okruženja** za uključivanje djeteta s TUR u vrtiće/škole, prilagodba udžbenika i nastavnih sredstava, arhitektonska prilagodba, **razvijanje modela podrške** od strane vršnjaka, bolja **kommunikacija** odgojno-obrazovnih ustanova s nadležnim institucijama, bolja međusektorska suradnja, više **istraživanja** na području odgoja i obrazovanja koja uključuju stavove i mišljenja djece s TUR, uvođenje procesa **vrednovanja obrazovnih usluga** škole.

„Imam pravo biti različit jer imam svaki dan frizuru podignutu prema gore.”